

Euskara eta bozka abertzalearen arteko lotura

■ Haritz Garmendia
Soziologian doktoregia UPV/EHU

Artikulu honetan, euskara eta bozka abertzalearen arteko lotura aztertu nahi da. Modu zehatzago batean esanda, herritarren artean, euskararen transmisioa, erabilera eta ezagutza maila zenbat eta altuagoa izan, abertzale bozkatzeko joerak ere gora egiten ote duen ikusi nahi da. Horretarako, aztergaia EAEko barrutira mugatu dugu. Behin ikerketa esparrua mugatuta, Eusko Legebiltzarreko hauteskundeetako datuak euskararen aldagai ezberdinekin konparatu ditugu¹.

Sei ataletan aztertuko dugu hori guztia. Lehenengo bi ataletan, euskararen egoera soziolinguistikoa aztertzeaz gain, Eusko Legebiltzarreko hauteskundeetan bozka abertzaleak lurraldeka izan duen bilakaeran jarriko dugu arreta. Hirugarren eta laugarren ataletan, bi aldagaien arteko erlazioan sakonduko dugu. Bosgarren atalean, berriz, errolda handiena duten udalerriak ikusiko ditugu. Amaitzeko, seigarren atalean, planteatutako hipotesia betetzen den edo ez ondorioztatuko dugu.

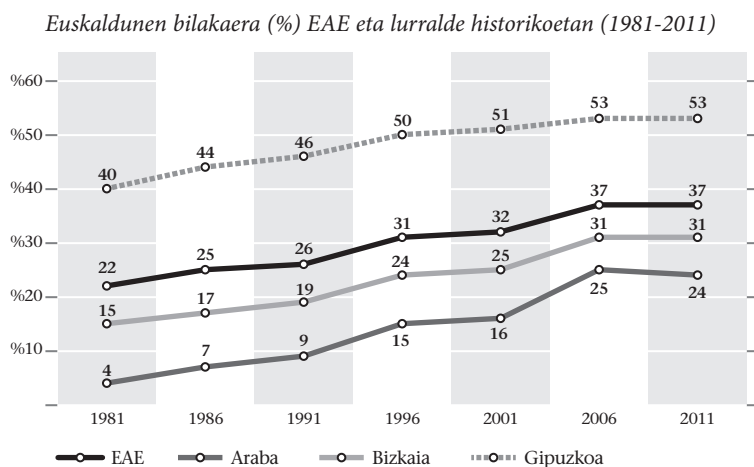
Euskararen egoera soziolinguistikoa: gaitasuna, transmisioa eta erabilera

Euskararen egoera soziolinguistikoan sakontzeko, honako hiru aldagai hauetan jarriko dugu arreta (Eusko Jaurlaritzak, 2014): gaitasuna, transmisioa eta erabilera.

Oro har, hiru parametroak aztertuta, euskara osasuntsuen dagoen lurralde historikoa Gipuzkoa dela ikusiko dugu; txanponaren beste alde, berriz, Araba izango litzateke. Nolanahi ere, azken hori 20 urte hauetan euskarak zabalkunde handiena izan duen lurraldea dela esan behar da. Bizkaia bi lurralde historikoen artean kokatuko da, eta, populazio handiena duen lurralde historikoa izaki, EAEko datuak baldintzatuko ditu.

Euskara gaitasuna

Euskara gaitasunari dagokionez, herritar batek euskaraz ondo edo nahiko ondo ulertzeko eta hitz egiteko gaitasuna badu, euskaldun bezala zenbatuko dugu (Eusko Jaurlaritz, 2014: 29). Kasu horretan, Araba da euskaldunen ehuneko txikiena (%16,8) duen lurraldea. Euskaldun ehuneko handiena duena, berriz, Gipuzkoa litzateke. 2011n, esaterako, gipuzkoarren %53 euskalduna zen. Bizkaiaren kasuan, %31ra iristen zen euskaldunen ehunekoa.

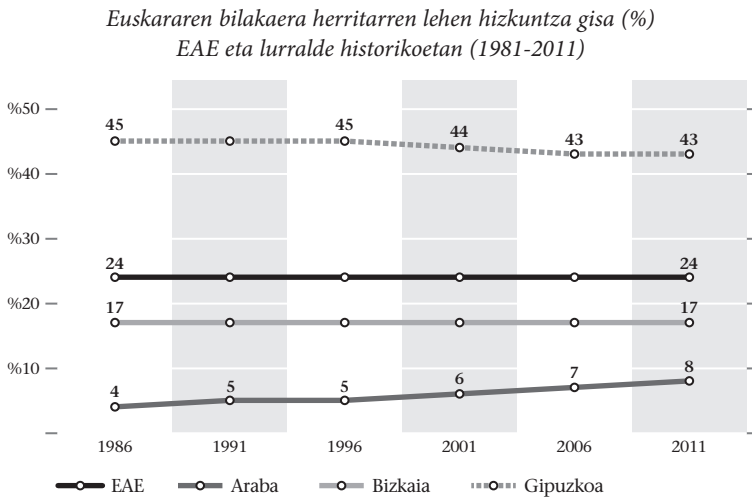
Iturria: Eustat. Etxebizitzen eta Biztanleriaren Zentsua (guk moldatua).

Bilakaerari dagokionez, 1981etik aurrera, euskaldunen ehunekoak hiru lurraldeetan hazkunde nabarmena izan duela ikusten da. Hazkunderik txikiena, %13, Gipuzkoan gertatu da. Hazkunde handiena, aldiz, Araban: 30 urteren buruan,

euskaldunen ehunekoak %4tik %24ra igaro da. 2006tik aurrera, hiru lurralde historikoetan, euskaldunen hazkundera moteldu eta ehunekoak egonkortu egin direla nabaritu daiteke.

Euskararen transmisioa

Hizkuntza transmisioa aztertzeko aldagai eraginkorrena herritarren lehen hizkuntza aztertzea da. Horri buruz ari garenean, umeez hiru urte arte gurasoengandik edo senitatekoengandik jasotako hizkuntza edo hizkuntzei buruz arituko gara (Eusko Jaurlaritza, 2008: 43). Azpiko grafikoa, euskara hutsean hazitakoak eta euskara beste hizkuntza batekin batera jaso duten herritarren ehunekoak batuta azalduko dira.

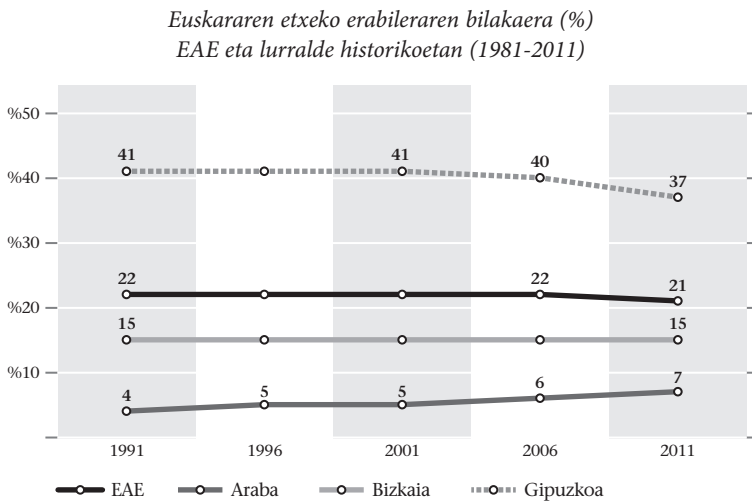
Iturria: Eustat. Etxebizitzen eta Biztanleriaren Zentsua (guk moldatua).

Gauzak horrela, euskara lehen hizkuntza duten herritarren ehuneko altuenak Gipuzkoako lurralde historikokoak dira. Ehunekoaren bilakaerari erreparatuz gero, gainbehera bat nabaritu daitekeen arren, hazkunde negatibo hori pausatua izan da. Bizkaiaren kasuan, azken 25 urteetan, euskara lehen hizkuntza duten herritarren ehunekoak %17ren bueltan mantendu da. Aldaketa esanguratsuen Araban izan da: 25 urtean, euskara lehen hizkuntza duten arabarren ehunekoak bikoiztu egin da.

Euskararen erabilera

Euskararen beste parametro neurgarri bat erabilera da. Egunerokotasunean, ordea, erabilera-eremu ezberdinak izan ditzaitez (Eusko Jaurlaritzak, 2013: 40), gure kasuan, etxean erabiltzen den hizkuntza aztertzerik mugatuko gara. Azpiko grafikoari dagokionez, etxean euskara hutsez bizi direnak eta euskararekin batera beste hizkuntza bat erabiltzen dutenen ehunekoak batuta azalduko dira.

Alde horretatik, euskara gutxiengoaren etxeko hizkuntza dela ikusi daiteke. Araban, esaterako, 2011n, %7k bakarrik erabiltzen du etxean euskara. Bizkaian euskararen erabilera ez da %15etik igotzen, eta Gipuzkoan herritarren %37k erabiltzen du. Bilakaerari dagokionez, lurralde historiko bakoitzean joera ezberdinak ikusten dira.

Iturria: Eustat. Etxebizitzaren eta Biztanleriaren Zentsua (guk moldatua).

Bozka abertzalea Eusko Legebiltzarreko hauteskundeetan

Hauteskundeetako emaitzen azterketa bozka abertzale eta ez-abertzale ardatzean zurkaiztuko dugu. Lehen atalean, sailkapenaren eta laginaren inguruko azalpenak emango ditugu,

eta bigarren atalean hauteskundeetako datuak ustiatuko ditugu.

Lagina eta alderdien sailkapena

Ikerketa hau burutzeko, Eusko Legebiltzarrekoak hauteskundeak (1994-2012) hautatu ditugu. Bestalde, bozka abertzale eta ez-abertzale banaketa azpiko taulan agertzen diren alderdien bidez zehaztuko da. Bozka abertzalearen ehunekoa alderdi abertzale horiek lortutako botoen gehikuntza izango da.

Alderdi abertzaleak Eusko Legebiltzarreko hauteskundeetan (1994-2012)

1994	1998	2001	2005	2009	2012
HB	EH	EH	Aralar	Aralar	EH Bildu
EAJ-PNV	EAJ-PNV	Askatasuna	PCTV-EHAK	D3M	EAJ-PNV
EA	EA	EAJ-PNV / EA	EAJ-PNV / EA	EAJ-PNV	
				EA	

Bozka abertzalearen emaitzak

Eusko Legebiltzarreko hauteskundeetan bozka abertzalearen bilakaera aztertzen badugu, 1994ko hauteskundeetatik 2012ko hauteskundeetara, alderdi abertzaleen botoen baturak botoen gehiengoa lortu duela ikusten da. 2012ko hauteskundeetan, gainera, azken 18 urteetako emaitzarik hoberenak lortu ditu.

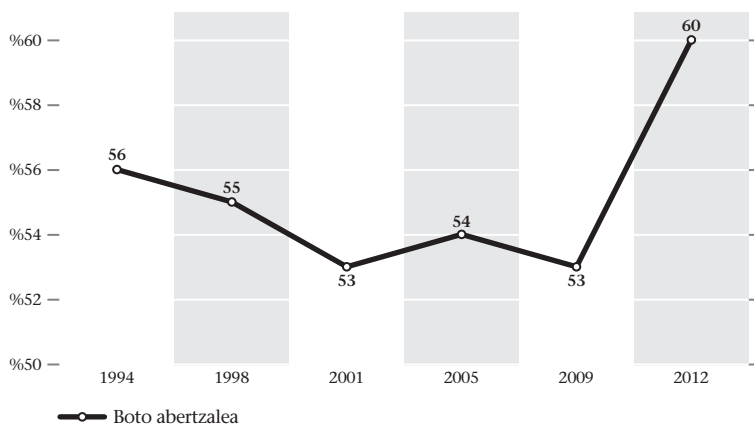
Lurralde historikoei dagokionez, Gipuzkoa da bozka abertzalearen ehuneko handiena lortzen duen lurraldea. Alabaina, hauteskundearen bilakaera aztertuz gero, 1994-2009 urte bitartean, lurralde horretan bozka abertzaleak beheranzko joera izan duela esan dezakegu.

Bizkaiaren kasuan ere, 1994tik 2009ra bitartean, %4ko jaitsiera izan du bozka abertzaleak. Mikel Aizpuruk (2010) azken urteetako gainbehera horri «abertzaletasunaren hauteskunde-krisia» deitu dio.

Bozka abertzalearen bilakaerari dagokionez, Arabaren kasua berezia da. Beste lurraldeek baino bozka abertzalearen

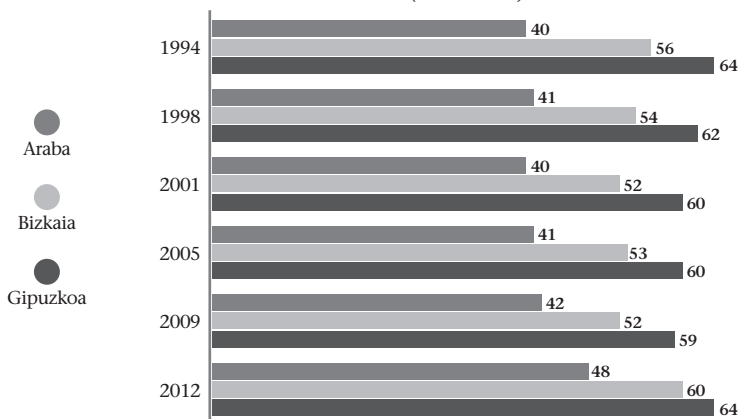
ehuneko txikiagoa izan arren, 1994-2009 urte bitartean bozka abertzalearen ehunekoak hazkundera izan duen lurralde historiko bakarra izan da.

Bozka abertzalearen bilakaera (%) Eusko Legebiltzarreko hauteskundeetan (1994-2012)

Iturria: Hauteskundeetako Emaitzen Artxiboa. Eusko Jaurlaritz (guk moldatua).

Bozka abertzalearen bilakaera Eusko Legebiltzarreko hauteskundeetan (1994-2012)

Iturria: Hauteskundeetako Emaitzen Artxiboa. Eusko Jaurlaritz (guk moldatua).

Testuinguru politikoa lagun, 2012ko hauteskundeetan, bozka abertzaleak azken 20 urteetako hazkunderik handiena izan du. Ehunekoei dagokienez, hazkunde positibo handiena Bizkaian

gertatu da: 2009ko hauteskondeekin alderatuz, %8 egin du gora. Horrela, botoen %60rekin, bozka abertzalea gehiengoan izan da. Araban ere, aurreko urteetako emaitzekin alderatuz, oso emaitza onak lortu ditu, lehenengo aldiz botoen ia %50 eskuratu baitu. Hiru lurralde historikoen artean datu hoberenak lortu arren, bozka abertzaleak Gipuzkoan izan du hazkunde txikiena: botoen %64rekin, 1994ko ehuneko berdina lortu du.

Euskara eta bozka abertzalearen arteko lotura

Lehen begiratuan, bozka abertzalearen ehuneko altuenak lurralde euskaldunenak diren Gipuzkoa eta Bizkaiak lortzen dituztela ikus daiteke. Argazki horrek errealitatearen panorama orokorra erakusten duen arren, bi aldagaien artean udalerrri mailan dauden ñabardurak itzalean gelditzen dira. Ondorengo lerroetan, itzalean gelditu dena argitara ateratzen saiatuko gara.

Metodologia

Jarraian, 2012ko Eusko Legebiltzarreko hauteskundeetako datuak 2011ko euskaldunen ehunekoekin alderatuz, udalerrietako errealitate soziopolitikoaz aztertzea izango dugu helburu.

Gogora dezagun bi aldagaien arteko erlazio linealak, hurreman-maila adierazteaz gain, lotura horren norabidea ere adierazten duela. Zenbakizko erlazioa bada, Pearsonen korrelazio-koefizientearen bitartez kuantifikatzen da (Etxeberria, 2011). Gure kasuan, hainbeste sakondu gabe, udalerrri bateko euskaldunen ehunekoa aldatu ahala, bozka abertzalea sistematikoki aldatzen den edo ez aztertuko dugu².

Grafikoko ardatz bakoitzeko aldagaiak

Oinarrizko unitatea	Ardatzak	(X;Y;Z)	Aldagaiak
Udalerrria	X ardatza	Posizioa	Euskaldunak (%)
	Y ardatza	Posizioa	Bozka abertzalea (%)
	Z ardatza	Tamaina	Errolda (herritarrak)

Azterketa hori burutzeko, lurralde historiko bakoitzeko udalerriekin grafiko ezberdinak sortu ditugu. Grafiko horietan,

oinarrizko unitatea udalerria izango da. Udalerri bakoitzak grafikoan izango duen posizioa (X;Y) eta tamaina (Z) goiko taulan agertzen diren aldagai horiek zehaztuko dute.

Gauzak horrela, udalerri bat (borobil bat) grafikoaren eskui-neko eremuan eta goian agertzen bada, udalerri euskalduna dela eta bozka abertzalearen ehuneko altua duela esango dugu. Aldiz, grafikoaren behealdean eta ezkerrean agertzen bada, euskaldun ehuneko baxu eta bozka abertzale ehuneko apaleko udalerria dela esango dugu. Era berean, borobil bakoitzaren tamainak udalerrien errolda adieraziko du. Horrela, Bilbo edota Donostia borobil handi batez irudikatuko diren bezala, Errezil eta Amoroto borobil txiki batez ordezkaturiko dira.

Bestalde, grafikoetatik egingo ditugun hausnarketak ulerterrazagoak izan daitezten, udalerriak hiru multzotan banaturiko ditugun udalerri bakoitzeko euskaldunen ehunekoaren arabera.

Udalerrien sailkapena euskaldunen ehunekoaren arabera

Euskara gaitasuna (%)	%100-%80	A Multzoa	Udalerri oso euskaldunak
	%80-%40	B Multzoa	Udalerri euskaldunak
	%40-%0	C Multzoa	Udalerri ez hain euskaldunak

Gipuzkoako udalerriak

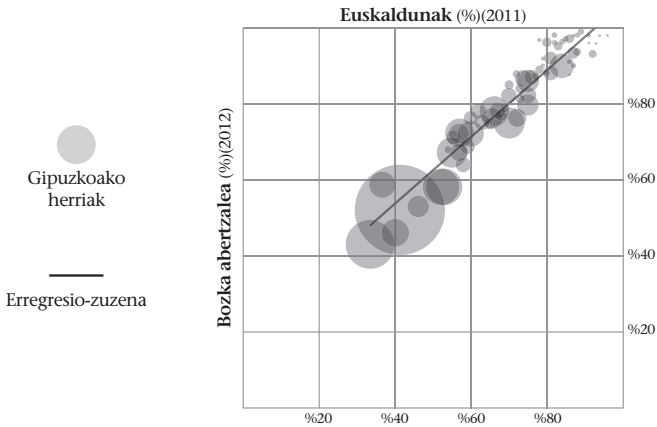
2012ko hauteskundeak aztertuz gero, Gipuzkoako 88 udalerrietan euskara eta bozka abertzalearen arteko erlazioa oso sendoa dela esan daiteke. Euskaldunen ehunekoa igo ahala, bozka abertzalearen ehunekoa ere sistematikoki igotzen dela ikusten da. Ondorioz, eremu ez hain euskaldunetan bozka abertzalea %60tik behera ibiliko den bezala, eremu euskaldunetan bozka abertzalea %80tik gora ibiliko da.

Grafikoari arretaz begiratzen badiogu, Gipuzkoako udalerri guztiek %35etik gorako euskara gaitasuna dutela ikusiko dugu. Hori dela eta, grafikoaren ezkerrean hutsik egongo da. Euskara gaitasun baxuena duten bost udalerriak Irun (36;43)³, Errenteria (38;52), Pasaia (38;60), Lasarte (40;46) eta Donostia (41;52) dira. C multzoan kokaturiko ditugun udalerri horiek,aldi berean, bozka abertzalearen ehuneko txikiak lortzen dituzten udalerriak izan dira.

Udalerrri oso euskaldunetan (A multzoa), bozka abertzalearen ehunekoak oso altuak izan dira. Alde horretatik, udalerrri euskaldun ez-abertzalerik ez izatea deigarria da. Bestalde, Azpeitia (84;90), Mutriku (81;88) eta Getaria (87;93) salbu, beste udalerrri guztietan errolda 2.000 herritarrekoa baino txikiagoa izan da.

B multzoko udalerrrietan, euskaldunen ehunekoa eta bozka abertzalea proportzionalki igotzen direla ikusten da. Udalerrri hauen kasuan, bozka abertzalea %50etik gora ibili da, eta, euskaldunen ehunekoa igo ahala, orduan eta nabarmenagoa izan da bozka abertzalearen nagusitasuna. Multzo honetan, guztira, Gipuzkoako 46 udalerrri daude, hau da, udalerrrien %52.

Aldagaien arteko lotura Gipuzkoako udalerrrietan

Bizkaiko udalerrriak

Aniztasuna da lurralde historiko honen berezitasuna. Alde batetik, udalerrri txiki, abertzale eta euskaldunak ditu, eta, beste aldetik, euskara gaitasun baxuko udalerrri ez hain abertzale ertain eta handiak. Aniztasuna gorabehera, bi aldagaien artean nolabaiteko korrelazio bat nabarmentzen den arren, lotura hori ez da Gipuzkoakoa bezain sendoa. Alabaina, Bizkaiko udalerrri guztietan euskara gaitasuna %10ekoa baino handiagoa dela esan dezakegu, eta bozka abertzalearen

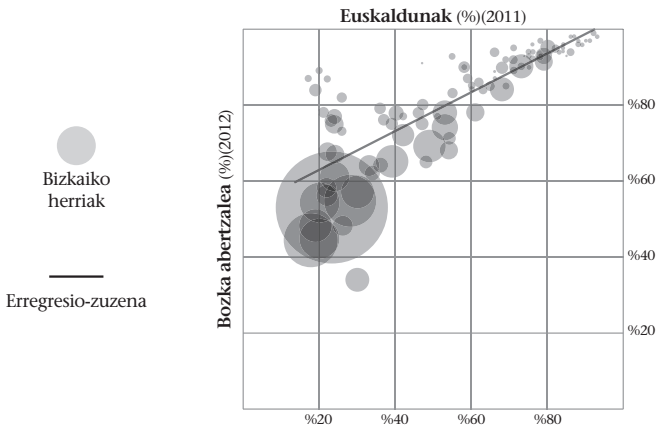
ehunekoa ere %30 baino handiagoa da. Azken hori modu esanguratsuan hazten da udalerrri euskaldunetan.

Bi aldagaien arteko loturari dagokionez, loturarik ahulena C multzoko udalerrien artean ikusten da. Multzo honetako zenbait udalerririk, euskaldunen ehuneko jakin baterako, bozka abertzalearen ehuneko oso ezberdinak izan dituzte. Horren adibide dira Barakaldo (18;45) eta Karrantza (19;84). Euskaldunen %1eko ezberdintasuna izanagatik, bozka abertzalearen kasuan %39ko diferentzia izan dute.

B multzoan, bi aldagaien artean erlazio handiagoa nabari da. Udalerrri hauetan, bozka abertzalea %60 baino handiagoa da. Ehuneko hori, gainera, euskara gaitasuna igo ahala haziz doa.

Udalerrri oso euskaldunen kasuan, bozka abertzalea %90 baino handiagoa da. Alde horretatik, multzo honetako Bizkaiko udalerrriak, populazioz, Gipuzkoako zenbait udalerrri baino txikiagoak izan arren, euskararen balio jakin baterako lortuko dituzten bozka abertzalearen ehunekoak handiagoak dira. Joera hori, oro har, Bizkaia osoan gertatzen da.

Aldagaien arteko lotura Bizkaiko udalerrietan

Arabako udalerrriak

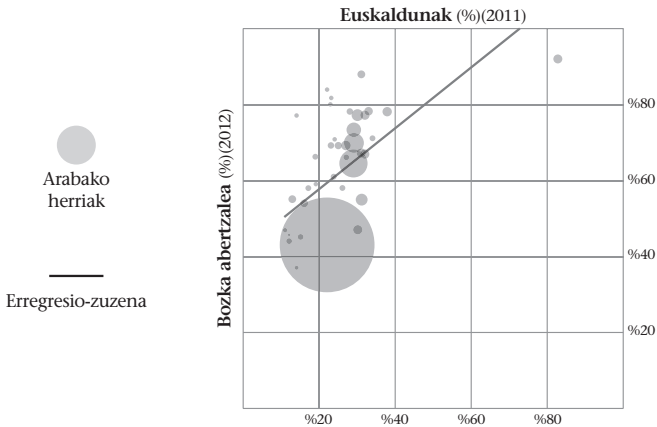
Arabako udalerrriak bi multzotan bereizten dira. Alde batetik, euskaldunen ehuneko baxuak dituzten udalerrriak ditugu (C

multzoa), eta, bestetik, Aramaio dago, A multzoan kokatzen den udalerrri euskaldun bakarra. B multzoa deitu diogun barrutian ez dugu udalerrri arabarrik.

C multzoan kokatu ditugun udalerrietan euskaldunen ehunekoa antzekoa izan arren, bozka abertzalearen ehunekoa, zenbait kasutan, oso ezberdina dela ikusten da: Okondo (31;88), Aiara (30;77) Zuia (31;61), Alegria-Dulantzi (31;55) edota Bastida (30;47). Ondorioz, Arabako udalerrri gehienetan bi aldagaien arteko lotura ahul xamarra dela esan daiteke. Aramaioren kasuan (83;92), A multzoko udalerrri bakarra izanik, bozka abertzalearen ehunekoa oso altua da.

Lurralde historiko honen bereizgarri nagusia hiriburuak duen pisu demografikoa da. Alde horretatik, Arabako erroldaren zati handiena (%75) hiriburu nagusian kontzentratzen da. Gasteizko datuak aztertuz, gasteiztarren %22 euskalduna da eta botoa ematen dutenen %42k alderdi abertzaleei eman die.

Aldagaien arteko lotura Arabako udalerrietan

Udalerrri oso euskaldunak, euskara gaitasuna %80tik gora

Orain arte ikusi dugunaren arabera, euskara eta bozka abertzalearen artean erlazio lineal bat dagoela esan dezakegu. Lotura horren noranzkoa ere begi bistakoa da. Aldagai askearen

(euskara) hazkunde positiboak menpeko aldagaiaren (bozka abertzalea) hazkunde positiboa dakarrela esan daiteke.

Salbuespenak salbuespen, EAEn oso gutxi dira bozka abertzalearen ehuneko altua eta euskaldunen ehuneko oso baxua dituzten udalerriak. Bestalde, gaur-gaurkoz, euskaldunen ehuneko altua eta bozka abertzale ehuneko apala duen udalerririk ez da existitzen. Are gehiago, udalerrri euskaldun horietan bozka abertzalea oso altua da. Gauzak horrela, euskararen arnagune bezala ezagutzen diren EAEko udalerrietan bozka abertzalea hegemonikoa dela esan dezakegu.

Azpiko taulak adierazpen hori berresten du. 2012ko hauteskundearen kasuan, esaterako, 66 udalerrri oso euskaldunetatik 38 udalerritan, bozka abertzaleak ia botoen ehuneko ehuna lortu du. Beste 22 udalerritan, %95 eta %90 artean ibili da, eta gelditzen diren azken hiru udalerrietan, bozka abertzalearen ehunekoa apalxeagoa izan arren, %85etik ez da jaitsi.

*Aldagaien arteko lotura udalerrri oso euskaldunetan
(euskara gaitasuna %80tik gora)*

Euskara	Bozka abertzalea	2012		1994	
		Herri kopurua	Erroldatuak	Herri kopurua	Erroldatuak
%100-%80	%100-%95	38	21.666	49	21.632
	%95-%90	22	27.512	21	24.191
	%90-%85	3	5.284	11	23.340
	%85-%80	0	0	2	3.622
Udalerrri euskaldunak		63	54.462	83	72.785
EAE		251	1.775.351	248	1.749.250

2012ko hauteskundeak 1994koekin alderatzen baditugu, bi hauteskundeetan bozkatzeko joerak egonkor mantendu direla ikusten da. Alde horretatik, beharbada, aldaketa sakonena parametro soziolinguistikoetan gertatu da, 18 urteren buruan 20 udalerririk A multzokoa izateari utzi baitiote. Aldaketa soziolinguistiko horrek udalerrri oso euskaldunen bozka ahalmena 18.000 bototan jaitsi duenez, udalerrri horiek izan dezaketzen inpaktu soziopolitikoak murriztu du.

2012an EAEn A multzoko 63 udalerrri izateak udalerrrien ia laurden bat oso euskalduna dela esan nahi du. Lurralde-tasunaren ikuspegitik, udalerrri horien hedapen geografikoa esanguratsua da. Populazioaren ikuspuntutik, ordea, udalerrri txikiak direnez, hauteskunderen azken emaitzan duten eragina mugatua da. 2012an, esaterako, udalerrri oso euskaldunetako erroldaren gehikuntza EAeko erroldaren %3 izan da. Aldagai horrek, lehenago esan bezala, udalerrri horiek hauteskunderen izan dezaketean eragina baldintzatuko du.

EAeko hamar udalerrri nagusiak

2012ko Eusko Legebiltzarreko hauteskunderen emaitzak gehien baldintzatu dituzten udalerrriak, batik bat, lurralde historiko bakoitzeko hiriburuak eta hiriburu horien periferian kokatzen diren herriak dira. Errolda handiena duten hamar udalerriek, orotara, EAeko erroldaren %53 barnebildu dute.

Udalerrri horiek, nagusiki, euskaldunen ehuneko txikia duten udalerrriak direla esan dezakegu. Donostia salbu (%41), beste udalerrri guztiak C multzoan kokatzen dira. Udalerririk erdaldunenak Barakaldo (%18), Portugalete (%20) eta Santurtzi (%20) dira, eta euskaldunenak lehenago aipatutako Donostia (%41), Irun (%36) eta Errenteria (%38). Udalerrri erdaldunen kasuan, hiru udalerrriak Bizkaikoak dira; udalerrri euskaldunenak, aldiz, Gipuzkoakoak dira.

Botoen ehunekoari dagokionez, erroldatu gehien dituzten EAeko hamar udalerrietan bozka abertzalea %40 eta %60ren artean dabil. Gauzak horrela, udalerrri horietan bozka abertzalearen eta ez-abertzalearen arteko indar-harremana nahikoa orekatua dela esan daiteke. Bozka abertzalearen ehuneko altuenak lortzen dituzten udalerrriak Santurtzi (%54), Getxo (%54) eta Bilbo (%53) dira; baxuenak, berriz, Irun (%43), Gasteiz (%42) eta Portugaletetik (%45) lortu dituzte. Bizkaiko udalerrrien kasuan euskararen ezagutza baxua izan arren, bozka abertzalearen ehuneko esanguratsuak lortzen dituztela ikusten da.

*Aldagaien arteko lotura hamar errolda handienak dituzten udalerrietan
(2012ko Eusko Legebiltzarreko hauteskundeak)*

<i>Udalerria</i>	<i>Euskara gaitasuna (%)</i>	<i>Bozka abertzalea (%)</i>	<i>Errolda</i>
1. Bilbo	23	53	275.318
2. Gasteiz	22	42	183.640
3. Donostia	41	52	146.677
4. Barakaldo	18	45	80.765
5. Getxo	28	54	63.687
6. Irun	36	43	46.524
7. Portugalete	20	45	39.454
8. Santurtzi	20	54	38.338
9. Basauri	23	52	34.605
10. Errenteria	38	52	31.031
<i>Guztira</i>	-	-	940.039
<i>EAE</i>	37	60	1.775.351

Ondorioak

Artikulu honetan, herritarren artean euskararen transmisioa, erabilera eta ezagutza maila zenbat eta altuagoa izan, abertzale bozkatzeko joerak ere gora egiten ote duen ikusi nahi izan da. Alde horretatik, EAeko barrutian, ñabardura batzuk gorabehera, hasierako hipotesia zuzena dela baieztatu dezakegu. Beste modu batera esanda, euskara eta bozka abertzalearen artean proportzionaltasun-harreman positiboa dagoela ikusi da.

Joera hori baieztatzen duten lehenengo zantzuak lurralde historikoetan atzeman daitezke. Udalerriei dagokienez, 2012ko hauteskundeetako bozka abertzalea eta 2011ko udalerrietako euskaldunen ehunekoak soilik konparatu ditugun arren, bi aldagaien arteko harremana begi-bistakoa da.

Bi aldagaien arteko erlazio ahulena euskararen ezagutzaren ehuneko baxuenak dituzten udalerrietan gertatu da. Kasu horietan, euskaldunen ehunekoak berdintsuak izan arren, lortu dituzten bozka abertzalearen ehunekoak ezberdinak dira. Euskara gaitasuna igo ahala, bi aldagaien arteko lotura ere sendotuz joan da. Horrela, bi aldagaien arteko lotura sendoena udalerrri oso euskaldunetan gertatu dela esan

dezakegu, udalerrri horietan euskaldunen eta bozka abertzalearen ehunekoa %80tik gorakoa izan baita kasu guztietan. Populazioaren ikuspuntutik, ordea, udalerrri txikiak direnez, hauteskundeek azken emaitzan duten eragina mugatua da.

Erroldarik handiena duten EAEko udalerrri nagusien kasuan, berriz, euskaldunen ehuneko baxuko udalerrriak direla ikusi dugu. Udalerrri horiek bozka ez-abertzalearen indargune dira.

Etorkizunera begira

Egunerokotasunetik urrats bat atzera egin eta euskara eta bozka abertzalearen arteko lotura ikuspegi zabalago batetik aztertzen badugu, esparru politikoan gizabanakoon orientazio subjektiboa baldintzatzen duten «hari ikusezin» batzuen existentziaz ohartuko gara (Letamendia, 2013). Euskara eta bozka abertzalearen artean zubi lana egin duena, gure kasuan, euskal nazionalismoa da.

Euskal nazionalismoak, 50eko eta 70eko hamarkadetan zehar, naziotasuna euskararen oinarritu izanak mugimendu etnolinguistikoaren eta mugimendu abertzalearen arteko uztarketa ekarri zuen (Odriozola eta Zabalo, 2014: 72). Azken hamarkadetan, abertzaletasunaren baitan, naziotasuna zedarritzeko orduan euskarak izan behar duen funtzioaren inguruan diskurtso-ugaritze bat gertatu den arren, formulazio hark, gaur egun ere, ondorio elektoralak dituela ikusi dugu.

Nazionalismoa, helburu politikoak erdiesteko lanabesa izanik, estrategia eraginkorrenak marrazten saiatzen da. Alde horretatik, euskal paradigma politikoa errotik aldatu den honetan, euskara eta abertzaletasunaren artean dagoen identifikazioa estrategikoki komenigarria den hausnartzea komeni da.

Etorkizuneko norabidea zehazteko orduan, premiazkoa da, beraz, lan honetan zehar ikusi ditugun hiriburuetakoko eta euskararen arnasgune diren udalerrietako errealitate ezberdinen inguruan sakontzea. Izan ere, hauteskundeak botere-gunee-tara iristeko mugarri garrantzitsuak direla kontuan izanda,

bi aldagaien arteko loturak, helburu politikoak gauzatzeko bidean, abertzaletasunari bidea erraztu edota trabak jartzen dizkion ondorioztatu beharko da. 🍷

Oharrak

1. Jakinen 149. zenbakian, bada honen antzeko ikerketa bat (Albero, 2005): Nafarroan abertzaletasun politikoaren eta hizkuntzaren arteko harremana aztertzen du.
2. *Argia* aldizkariko blog batean ere (Dinamo, 2014) antzeko metodologia erabiltzen da euskararen ezagutza eta Espainiako hauteskunderetako bozka abertzalea alderatzeko.
3. (X;Y) ardatzetako balioak dira. X ardatzean euskaldunen ehunekoa adieraziko da; Y ardatzean, berriz, bozka abertzalearen ehunekoa.

Bibliografia

- Aizpuru, M. (2010). XXI. mende hasierako euskal abertzaletasuna geldialdian. Egungo egoera politikoari buruzko hausnarketa. *Uztaro* 75, 49-68.
- Albero, J. (2005). Abertzaletasun politikoaren eta hizkuntzaren arteko harremana Nafarroan. *Jakin* 149, 11-25.
- Dinamo (2014-07-22). Euskararen korrelazioak (I) (www.argia.es/blogak/dinamo/2014/07/22/euskararen-korrelazioak-i).
- Etxeberría Murgiondo, J. (2011). *Estatistika aplikatua: teoria eta praktika*. Usurbil: Elhuyar.
- Eusko Jaurlaritzá (2008). *Euskararen belaunez belauneko transmisioa EAEn*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
- (2013). *V. Inkesta Soziolinguistikoa*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
- (2014). *V. Mapa Soziolinguistikoa*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
- Letamendía, F. (2013). *El hilo invisible: identidades políticas e ideologías*. Bilbo: Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Odríozola, O.; Zabalo, J. (2014). Euskararen garrantzia diskurtso abertzalean: ardatz ala osagarri? *Uztaro* 91, 67-82.